

СЪЩЕСТВИТЕЛНИТЕ ИМЕНА В СЪВРЕМЕННИЯ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК, НАЗОВАВАЩИ ЛИЦА, С ТУРСКИ ДЕРИВАЦИОННИ ФОРМАНТИ В СЪСТАВА СИ

Сема Куцарова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

PEOPLE-DENOTING NOUS IN CONTEMPORARY BULGARIAN WITH TURKISH DERIVATIONAL FORMANTS

Sema Kutsarova

Plovdiv University “Paisii Hilendarski”

In linguistics, it is a commonly accepted fact that world languages are not isolated from one another. People communicate with each other and establish historical, religious, political and economic ties. As a result of these contacts, elements from one language penetrate the other and lexical borrowings are the most common result.

In the present study, our attention is drawn to the proper nouns, denoting people and having Turkish derivational formants that are part of a dissertation examining nominal derivation in contemporary Turkish. The aim is to determine word formation types and models, their productivity, the semantics of formants, the lexical and grammatical characteristics of the motivating base forms, the synonymous relations, in which, on one hand, derivatives are involved, and, on the other hand, formants.

Keywords: derivation, nominal derivation, derivational type, derivational model, derivational formant.

В лингвистиката е общоприето твърдението, че езиците по света не съществуват изолирано един от друг. Народите контактуват помежду си и осъществяват културно-исторически, религиозни, политически и икономически връзки. В резултат на тези контакти елементи от един език проникват в друг. Случаите на заемане могат да бъдат от различни равнища на езиковата система – фонетично, морфологично, лексикално и синтактично, но най-чести и типични са лексикалните заемки (Бояджиев/Boyadzhiev 2002: 171). Вековните контакти на българския народ с други народи и култури

са довели до наличието на значително количество чужда по произход лексика.

Българо-тюркските контакти датират векове преди създаването на българската държава през VII в. и са породени от многобройните съприкосновения между прабългарите и други тюркски племена. Съществуват различни теории относно характера на етническите и езиковите връзки между прабългарите и тюрките, но те са в голяма степен дискуссионни.

За целите на настоящото изследване по-голям интерес представлява периодът от края на XIV и началото на XV до XIX в., когато при завладяването на българските земи от османските турци контактите между тях и местното население са преки и трайни. Това е и периодът, в който влиянието на турския език е най-силно и оставя солиден лексикален пласт в българския език. По тази причина според някои автори е по-коректно е да се говори за *османизми* (Стаменов/Stamenov 2011: 21), но традицията е много силна и се е наложил терминът *турцизми*. С него се означават и думите с арабски и персийски произход, които навлизат в българския език с посредничеството на турския.

Данните по отношение броя на турските заемки в българския език¹ са различни. В началото на XX в. Б. Цонев класифицира около 2000 турски думи, обединявайки ги в няколко тематични области (Цонев/Tsonev 1984 – 1985: 177). Други автори пък са на мнение, че към края на XIX в. турцизмите в българската лексикална система са между 850 и 1500 (Стаменов/Stamenov 2011: 111). В *“A Dictionary of Turkism in Bulgarian”* (2002) са посочени над 7000 лексикални единици (вж. ДТВ/ДТБ 2002), а в наскоро издаденото изследване на Т. Аджароглу (Acaroğlu/Аджароглу 2016) обемът им е значително разширен със съдържащите се в

¹ Използваният лексикален материал обхваща турцизмите от цялата българска езикова територия. Голяма част от тях образуват в книжовния език особен стилистичен пласт, който се характеризира с колорит и експресивност (*мераклия*, *масрафлия*, *мурафетлия*, *зулумджия*, *дертлия*). Основната част на представените съществителни имена днес принадлежат към диалектната лексика и на разговорната реч, като едни от тях са се превърнали в архаизми (*джамджия*, *сахатчия*, *дюкянджия*, *махнаджия*), а други – в историзми (*кюркчия*, *чорбаджия*, *абаджия*, *самарджия*). Ограничен е броят на тези имена, които се отнасят към книжовната лексика в съвременния български език (*магданоз*, *бахар*, *айрян* и др.).

него около 15 000 речникови единици заедно с техните варианти. Големите разлики при опитите на авторите за уточняването на броя на турцизмите произтичат и от спецификата на речниковата система на езика, при която динамиката на активния и пасивния лексикален пласт е съществена. Независимо от това обаче дали те заемат централно или периферно място, дали са характерни за книжовния език, или за народните говори, се наблюдава определена устойчивост в езиковата практика. Най-голям е броят на съществителните имена, по-малко са прилагателните имена и глаголите, а има и неголям брой наречия (*яваш, демек, артък, аджаба*), както и частици (*чунки(м), белки(м), кешки, нейсе, хем, хич, ки, анджак, ама*).

Турските лексикални заемки не само обогатяват речниковия фонд на българския език, но поради факта, че тяхната морфемна структура е прозрачна в турския език, границата между коренната морфема и словообразователните форманти се открива лесно, последните се обособяват като деривационни афикси, придобиват самостоятелна употреба и се използват за образуването на нови думи. Навлизането и утвърждаването на определени турски форманти в системата на българската деривация привлича вниманието на изследователите. В настоящата разработка нашият интерес е насочен към съществителните имена, назоваващи лица, с турски деривационни форманти в състава си, като тя е част от дисертационен труд, изследващ номиналната деривация в съвременния турски език. Целта е да се установят словообразователните типове и модели, тяхната продуктивност, семантиката на формантите, лексико-граматичната характеристика на мотивиращата основа, синонимните отношения, в които влизат дериватите, от една страна, и формантите, от друга.

Нашите наблюдения са осъществени върху лексикален материал, ексцерпиран от различни речници на българския език (Геров/Geov 1975 – 1978, БТР/BTR 1976; Радева/Radeva 2012; Буков, Бонджолова, Пехливанова/Burov, Bondzholova, Pehlivanova 2001; Буков, Пехливанова/Burov, Pehlivanova 2009; ОРС-БЕ/ORSBE 1975; РНДЗ/RNDZ 2001), а също така от съвременната преса и разговорната реч.

**I. ДЕРИВАЦИОННИ ТИПОВЕ И МОДЕЛИ НА МОТИВИРАНИТЕ
СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК,
НАЗОВАВАЩИ ЛИЦА, С ТУРСКИ ФОРМАНТИ В СЪСТАВА СИ**

**а) лични съществителни имена, мотивирани
от съществителни имена:**

Деривационен тип № 1. „Лице, външният вид на което се свързва с част от тялото, назована в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-лия (-лиј-а):**
перчем: перчемлия; шкембе: шкембеля; мустак: мустаклия;
баджак: баджаклия.

Деривационен тип № 2. „Лице, състоянието на което се определя от фактор, назован в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-лия (-лиј-а):**
късмет: късметлия; пара: паралия; дерт: дертлия.

Деривационен тип № 3. „Лице, което отглежда животни и птици, назовани в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):**
доган: доганджия; катър: катърджия.

Деривационен тип № 4. „Лице, което отглежда и/или продава цветя и плодовете на овощни дървета и зеленчуци“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-чия (-чиј-а):**
зарзават: зарзаватчия; кабак: кабакчия.

Деривационен тип № 5. „Лице, което се грижи за земеделски площи, в които се отглеждат плодове или зеленчуци“:

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):**
бостан: бостанджия; харман: харманджия.

Деривационен тип № 6. „Лице, което отглежда земеделски растения, назовани в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):**
тютюн: тютюнджия.

Деривационен тип № 7. „Лице, което е любител и употребява продукт, назован в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** кафе: кафеджия; ракия: ракиджия; тютюн: тютюнджия; шкембе: шкембеджия; шекер: шекерджия.

Деривационен тип № 8. „Лице, което произвежда и/или продава хранителен продукт, назован в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** боза: бозаджия; дюнер: дюнерджия; кафе: кафеджия; кашикавал: кашикавалджия; кифла: кифладжия; лимонада: лимонададжия; ракия: ракиджия; салам: саламджия; сапун: сапунджия; семка: семкаджия; сода: содаджия; халва: халваджия; сладолед: сладоледаджия.

Деривационен модел № 2: US.sub+Form.suf: **-чия (-чиј-а):** бюрек: бюрекчия; геврек: геврекчия; кебапче: кебапчия; симид: симидчия.

Деривационен тип № 9. „Лице, което добива и/или продава материал, назован в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.su +Form.suf: **-джия (-джиј-а):** вар: варджия; кюмюр: кюмюрджия.

Деривационен тип № 10. „Лице, което обработва материал, назован в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** бакър: бакърджия; джам: джамджия; калай: калайджия; бетон: бетонджия.

Деривационен модел № 2: US.sub+Form.suf: **-чия (чиј-а):** боклук: боклукчия; кюрк: кюркчия.

Деривационен тип № 11. „Лице, което изработва и/или продава предмети, назовани в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** гайтан: гайтанджия; дограма: дограмаджия; казан: казанджия; катран: катранджия; мозайка: мозайкаджия; сапун: сапунджия; юрган: юрганджия; самар: самарджия; чадър: чадърджия; кабел: кабелджия; басма: басмаджия.

Деривационен модел № 2: US.sub+Form.suf: **-чия (-чиј-а):** калтак: калтакчия; дюшек: дюшекчия; терлик: терликчия; сахат: сахатчия.

Деривационен тип № 12. „Лице, което е съдържател и/или обслужва обект, назован в основата на мотивиращото съществително“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** будка: будкаджия; дюкян: дюкянджия; казан: казанджия; кантар: кантарджия; лавка: лавкаджия; мандра: мандраджия; механа: механджия; фурна: фурнаджия; хан: ханджия.

Деривационен тип № 13. „Лице, чието занимание е свързано с обект, назован в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** поща: пощаджия; цирк: циркаджия; чейндж: чейнджаджия.

Деривационен тип № 14. „Лице, което свири на музикален инструмент или изпълнява музика, назовани в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** гайдар: гайдарджия; зурна: зурнаджия; тъпан: тъпанджия; чалга: чалгаджия; рок: рокаджия; рап: рападжия.

Деривационен тип № 15. „Лице, което изработва и/ или управлява превозното средство, назовано в основата на мотивиращото съществително“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** гемия: гемиджия; керван: керванджия; сал: салджия; талига: талигаджия; маршрутка: маршруткаджия; такси: таксиджия.

Деривационен модел № 2: US.sub+Form.suf: **-чия (-чиј-а):** каик: каикчия.

Деривационен тип № 16. „Лице, което извършва дейност, назована в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** завера: завераджия; митинг: митингаджия; погром: погромаджия.

Деривационен модел № 2: US.sub+Form.suf: **-чия (-чиј-а):** гурбет: гурбетчия.

Деривационен тип № 17. „Лице, чието поведение се свързва с предмет или дейност, назовани в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** гуляй: гуляйджия; далавера: далавераджия; зулум: зулумджия; кавга: кавгаджия; скандал: скандалджия; келепир: келепирджия; махна: махнаджия; муфта: муфтаджия; плячка: плячкаджия; сметка: сметкаджия; далавера: далавераджия; шегга: шеггаджия; дрога: дрогаджия; реклама: рекламаджия; палатка: палаткаджия.

Деривационен модел № 2: US.sub+Form.suf: **-чия (-чиј-а):** джеб: джебчия; любов: любовчия; ключек: ключекчия; рушет: рушетчия; майтап: майтапчия; мухабет: мухабетчия.

Деривационен модел № 3: US.sub+Form.suf: **-лия (-лиј-а):** кибрит: кибритлия; барут: барутлия; кураж: куражлия; кусур: кусурлия; кеф: кефлия; чалъм: чалъмлия; масраф: масрафлия; салтанат: салтанатлия; борч: борчлия.

Деривационен тип № 18. „Лице, любимото занимание на което е назовано в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** карта: картаджия; комар: комарджия; табла: табладжия; бинго: бингаджия; хазарт: хазартаджия; чат: чатаджия; гейм: геймаджия; брейк: брейкаджия; купон: купонджия; палатка: палаткаджия.

Деривационен тип № 19. „Лице, произходът на което се свързва с града, местността, страната или континента, назовани в основата на мотивиращото съществително име“.

Деривационен модел № 1: US.sub+Form.suf: **-джия (-джиј-а):** Балкан (Стара планина): балканджия.

Деривационен модел № 2: US.sub+Form.suf: **-лия (-лиј-а):** Бургас: бургазлия; Пазарджик: пазарджиклия; Свищов: свищовлия; Добрич: добричлия; Чирпан: чирпанлия; Варна: варналия; Русе: русенлия; Измир: измирлия.

б) Лични съществителни имена, мотивирани от прилагателни имена:

Деривационен тип № 1. „Лице, състоянието на което се определя от качество/предмет, назовано в основата на мотивиращото прилагателно име“.

Деривационен модел № 1: R.adj+Form.suf: **-лия (-лиј-а):** сербез: сербезлия; курназ: курназлия; инат: инатлия; пишман: пишманлия.

в) лични съществителни имена, назоваващи лица, мотивирани от числителни имена:

Деривационен тип № 1. „Лице, знанията на което се определят с оценки, назовани в основата на мотивиращото числително име“.

Деривационен модел № 1. US.num+Form.suf: **-джия (-джиј-а)**: двойка: двойкаджия; петорка: петоркаджия; тройка: тройкаджия; четворка: четворкаджия; шесторка: шесторкаджия.

г) лични съществителни имена, мотивирани от глаголи:

Деривационен тип № 1. „Лице, което извършва дейност, назована в основата на мотивиращия глагол“.

Деривационен модел № 1: US.ver+Form.suf: **-джия (-джиј-а)**: свиря: свирджия; хвала: хвалджия.

Деривационен модел № 2: US.ver+Form.suf: **-чия (-чиј-а)**: изкопам: изкопчия; подигравам: подигравчия.

д) лични съществителни имена, мотивирани от наречия:

Деривационен тип № 1. „Лице, което в своето поведение прибягва до начин, назован в основата на мотивиращото наречие“.

Деривационен модел № 1. US. adv+Form.suf: **-джия (-джиј-а)**: муфта: муфтаджия; етино: етинджия.

Деривационен модел № 2. US. adv+Form.suf: **-чия (-чиј-а)**:gratis: гратисчия.

II. СЕМАНТИКА НА ПРОДУКТИВНИТЕ В БЪЛГАРСКОТО СУБСТАНТИВНО СЛОВООБРАЗУВАНЕ (ПРИ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА, НАЗОВАВАЩИ ЛИЦА) ТУРСКИ ДЕРИВАЦИОННИ ФОРМАНТИ

Тъй като семантиката на дериватите с форманти **-джия**, **-чия** и **-лия** в българския език вече беше представена в предходното изложение (т. I), тук ще съсредоточим вниманието си върху семантичното съдържание на споменатите морфемии в турския език:

Формант -джия [джиј-а (-си, -сі, -си, -сі)] – след гласни и звучни съгласни] – в турския език е много продуктивен, добавя се към именни и глаголни основи и служи за образуване на съществителни имена. Създадените деривати са с широк семантичен обем, включващ значенията **деятел в различни занятия (potina agentis) arıci (arı-ci) ‘пчелар’; dokımacı (dokıma-ci) ‘тъкач’; хора, занимаващи се с научна специалност: dilci (dil-ci) ‘езиковед’; привърженици на идейни и политически течения: bireyci (birey-ci) ‘индивидуалист’, devrimci (devrim-ci) ‘реформатор’**,

‘революционер’; **склонност към някаква дейност**: *yalancı* (*yalan-cı*) ‘лъжец, *kinçi* (*kin-cı*) ‘отмъстителен’. Когато формантът се свързва с глаголни основи има следната структура: **-и-ци (-i-cı, и-си, -й-сй)**, добавени към основи с крайна съгласна, напр. *alıcı* (*al-ı-cı*) ‘купувач’ (от *al-mak* ‘вземам’), *koşucu* (*koş-u-cı*) ‘бегач’ (от *koşmak* ‘бягам’) и **-уи-ци (-yi-cı, уи-си, -үй-сй)**, добавени към основи с крайна гласна, напр. *okuyucu* (*oku-yu-cı*) ‘читател’ (от *oku-mak* ‘чета’).

Формант -чия (чиј-а) [-cı (-çı, -çı, -çü) – след беззвучни съгласни] – в турския език е дистрибутивният вариант на суфикса (**-си, -сі, -си, -сй**), изпълнява същите функции и изразява споменатите значения, както е видно в примерите: *bıçakçı* (*bıçak-çı*) ‘ножар’, *ekmekçi* (*ekmek-çi*) ‘хлебар’, *Atatürkçü* (*Atatürk-çü*) ‘кемалист’.

Формант -лия (лиј-а) [(-lı, -lı, -lu, -lü)] – много продуктивен в турския език, свързва се с именни основи и образува прилагателни имена, които се субстантивират и функционират и като съществителни имена. В семантичен план формантът служи за изразяване на значенията **наличие, снабденост с нещо**: *akıllı* (*akıl-lı*) ‘умен’, ‘разумен’, *bilgili* (*bilgi-li*) ‘информиран’, ‘компетентен’; **притежание** *atlı* (*at-lı*) ‘който има кон’, *analı* (*ana-lı*) ‘който има майка’; **връзка, принадлежност към някаква общност** *Beşiktaşlı* (*Beşiktaş-lı*) ‘привърженик на футболния клуб Бешикташ’, *üniversiteli* (*üniversite-li*) ‘студент’; **местопроизхождение или местоживеене** *Avrupalı* (*Avrupa-lı*) ‘европеец’, *köylü* (*köy-lü*) ‘селянин’.

Не можем да не отбележим още няколко форманта, които обаче са слабо продуктивни в българския език – срв.:

Формант –съз/суз [(-sız, -sız, -suz, -süz)] – много продуктивен в турския език, служи за образуване на прилагателни (и съществителни) имена, означаващи **отсъствие, липса на нещо** и по своето деривационно значение е антоним на суфикс **-лі (-li, -lu, -lü)**, напр.: *terbiyeli* ‘възпитан’ – *terbiyesiz* ‘невъзпитан’, *ahlaklı* ‘морален’ – *ahlaksız* ‘неморален’ и т. н. В много случаи формантът служи за образуване на отрицателни (негативни) прилагателни, което дава основание на някои турски езиковеди да го наричат **отрицателен** (*olumsuzluk eki*), т. е. суфикс за образуване на прилагателни с отрицателно значение (Korkmaz/Коркмаз 2009: 64;

Ergin/Ергин 1990: 239), но прилагателните *korkusuz* (*korku-suz*) ‘безстрашен, смел’, *eşsiz* (*eş-siz*) ‘безподобен, изключителен’, *düşmansız* (*düşman-sız*) ‘който няма врагове’ не носят отрицателно значение. Според някои автори формантът служи за образуване на противоположно значение на дериватите с формант **-li** (**-li**, **-lu**, **-lü**), но има примери, които показват, че не всички антоними се образуват по този начин: *evli* ‘женен, омъжена’, но *bekar* ‘неженен’, ‘неомъжена’. В българския език откриваме форманта в структурата на неголям брой заемки – *селямсъз*, *кутсуз*, *урсуз*.

Формант -даш [**-daş**, **-deş**; **-taş**, **-teş**] – **той** е слабо продуктивен и в турския език, свързва се с именни основи и служи за образуване на съществителни и прилагателни имена, изразяващи значението **съдружие, сътрудничество, съвместност, заедност**. Той има четири варианта според **Закона за вокалния синхармонизъм**, като най-продуктивен е фонетичният вариант **-daş**. В българския език се открива в думите *адаш*, *аркадаш*, но той не се свързва с домашни основи и словообразователната структура остава непрозрачна.

Формант -дар [**-dar**/**-tar**] – произхожда от персийски и е значително по-слабо продуктивен от турския формант със същото деривационно значение **-ci**, (**-ci**, **-cu**, **-cü**; **-çi** **-çi**, **-çu**, **-çü**) за образуване на съществителни, които назовават деятел, напр. *emektar* = *emekçi* ‘работник’, ‘трудец се’, *kindar* = *kinçi* ‘отмъстителен’ (Коркмаз/Коркмаз 2009: 42). В българския език **-дар**/**-тар** се среща в думи като *мечкадар* (*мечкар*), (*лихвар*), *главатар*, *канатар* (*мъж, който кани на сватба*), *сердар* (*главатар*).

III. Изводи

Суфиксите с турски произход проявяват широки съчетателни възможности, като най-продуктивен е деривационният формант **-джия**. Дериватите имат за произвеждащи (мотивиращи) основи съществителни, прилагателни, числителни имена, глаголи и наречия, като в този процес се наблюдава дисбаланс – най-голям е броят на десубстантивните формации. Някои деривати имат за мотивираща основа лексоид (*катаджия*, *семаджия*, *сотаджия*, *випаджия*, *гербаджия*, *висаджия*, *дансаджия*, *сикаджия*) или съчетание от прилагателно и съществително име (атрибутивна

синтагма), като само първата част от него е изразена (*таксиметров шофьор: таксиметраджия, патрулен отряд: патрулкаджия, маршрутна кола: маршруткаджия*). Но: *черна борса: чернорсаджия*. Формантите с турски произход са носители на определено деривационно значение и проявяват самостоятелна словообразователна функция в различни модели; те се свързват както с чужди, така и с домашни основи.

Наблюдават се следните видове синонимия:

1. Синонимия на съществителните имена, назоваващи лице, в българския лексикален фонд както с оглед на мотивираща основа, така и според деривационния формант (*бакърджия – медникар; джамджия – стъklar; калпакчия – шапкар; гайдарджия – гайдар; кюмюрджия – въглищар; кюркчия – кожухар*).
2. Синонимия на деривационните форманти: българска мотивираща дума – турски и български деривационен формант (*двойкаджия – двойкар, тройкаджия – тройкар; ловджия – ловец; свирджия – свирач; скъпчия – скъпар*).
3. Синонимия на деривационните форманти: мотивиращата дума е от чужд произход, а деривационният формант е турски, български или английски (*пощаджия – пощенец; керемидчия – керемидар; чалгаджия – чалгар; чатаджия – чатър; геймаджия – геймър; кабелджия – кабелар; рекламаджия – рекламист; руишет – руишетчия; торент – торентаджия*).

Обикновено в лингвистичната литература се посочва, че деривати, които съдържат турски елементи в словообразователната си структура, се характеризират с разговорност, непрестижност, но има примери, при които се наблюдава стилистична неутрализация – *бояджия, дюнёрджия, компютърджия, интернетаджия, стопаджия, кабелджия*, дори и с положителна конотация, както е в младежкия жаргон за появилите се на българска почва *купонджия, хитаджия*.

БИБЛИОГРАФИЯ

Речници:

- Асароғлу/Аджароғлу 2016:** Acaroğlu, T. *Türkçeden Bulgarçaya Geçen Kelimeler Sözlüğü*, Edirne: Trakiya üniversitesi, 2016.
- Буров, Бонджолова, Илиева, Пехливанова/Burov, Bondzholova, Ilieva, Pehlivanova 2001:** Буров, С., Бонджолова, В., Илиева, М., Пехливанова, П.

- Съвременен тълковен речник*, Велико Търново: Gaberoff, 2001. [Burov, S., Bondzholova, V., Ilieva, M., Pehlivanova, P. *Savremenien talkoven rechnik*, Veliko Tarnovo: Gaberoff, 2001.]
- Буров, Пехливанова/Burov, Pehlivanova 2009**: Буров, С., Пехливанова, П. *Тълковен речник на българския език*, Велико Търново: Слово, 2009. [Burov, S., Pehlivanova, P. *Talkoven rechnik na balgarskiya ezik*, Veliko Tarnovo: Slovo, 2009].
- БТР/ВТР 1976**: *Български тълковен речник*, София, БАН, 1976. [*Balgarski talkowen rechnik*, Sofia: Izd. na BAN, 1976].
- Геров/Gerov 1975 – 1978**: Геров, Н. *Речник на българския език*, Пловдив, 1895 – 1908. Том I – VI. Фот. изд., София: Български писател. [Gerov, N. *Rechnik na balgarskiya ezik* Plovdiv 1895 – 1908, Sofia: Balgarski pisatel, 1975 – 1978].
- ДТВ/ДТБ 2002**: Grannes, A., K. Ra Hauge, H. Süleymanoğlu (Yenisoy). *A Dictionary of Turkism in Bulgarian*, Oslo: The Institute for Comparative Research in Human Culture, 2002.
- Добрев/Dobrev 2009**: *Академичен турско-български речник*. Ред. И. Добрев. София: Рива, 2009. [*Akademichen tursko-balgarski rechnik*. Red. I. Dobrev. Sofia: Riva, 2009].
- ОРСБЕ/ORSBE 1975**: *Обратен речник на съвременния български език*, София: Изд. на БАН, 1975. [*Obraten rechnik na savremenniya balgarski ezik*, Sofia: Izd. na BAN, 1975].
- Радева/Radeva 2012**: Радева, В. *Български тълковен речник*, София: Изток-Запад, 2012. [Radeva, V. *Balgarski talkoven rechnik*, Sofia: Iztok-Zapad, 2012].
- РНДЗ/RNDZ 2001**: Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска *Речник на новите думи и значения в българския език*, София: Наука и изкуство, 2001. [Pernishka, E., D. Blagoeva, S. Kolkovska *Rechnik na novite dumi i znacheniya v balgarskiya ezik*, Sofia: Nauka i izkustvo, 2001].
- РНД/RND 2010**: Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска *Речник на новите думи в българския език*, София: Наука и изкуство, 2010. [Pernishka, E., D. Blagoeva, S. Kolkovska *Rechnik na novite dumi v balgarskiya ezik*, Sofia: Nauka i izkustvo, 2010].
- РЧДБЕ/RChDBE 2007**: *Речник на чуждите думи в българския език*, София: Наука и изкуство, 2007. [*Rechnik na chuzhdite dumi v balgarskiya ezik*, Sofia: Nauka i izkustvo 2007.].
- ТС/ТС 2011**: *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK, 2011.

Монографии:

- Бояджиев/Boyadzhiiev 2002**: Бояджиев, Т. *Българска лексикология*, София, Анупис, 2002. [Boyadzhiiev, T. *Balgarska leksikologiya*, Sofia: Anubis, 2002].
- Бангуоглу/Banguoğlu 1990**: Banguoğlu, T. *Türkçenin Grameri*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi, 1990.
- Ergin/Ергин 1990**: Ergin, M. *Üniversiteler İçin Türk Dili*, İstanbul: Bayrak Basım/Yayımlar/Tanıtım, 1990.
- Korkmaz/Коркмаз 2009**: Korkmaz, Z. *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, Ankara: TDK, 2009.

- Николова/Nikolova 2006:** Николова, Н. *Билингвизмът в българските земи през XV-XIX век*, Шумен: УИ Епископ Константин Преславски, 2006. [Nikolova, N. *Bilingvizmat v balgarskite zemi prez XV-XIX vek*, Shumen: UI Episkop Konstantin Preslavski, 2006].
- Стаменов/Stamenov 2011:** Стаменов, М. *Съдбата на турцизмите в българския език и в българската култура*, София: Изток-Запад, 2011. [Stamenov, M. *Sadbata na turcizmitе w balgarskiq ezik i v balgarskata kultura*. Sofia: Iztok-Zapad, 2001.]
- Натпоғлу/Хатипоғлу 1981:** Natipoğlu, V. *Türkçenin Ekleri*, Ankara: TDK, 1981.
- Цонев/Tsonev 1984 – 1985:** Цонев, Б. *История на българския език*, София: Наука и изкуство, 1984 – 1985. [Tsonev, B. *Istoriya na balgarskiya ezik*, Sofia: Nauka i izkustvo, 1984 – 1985].

Студии:

Мирчев/Mirchev 1952: Мирчев, К. За съдбата на турцизмите в българския език. // *Известия на Института за български език*, 2, 1952, 117 – 127 [Mirchev, K. *Za sadbata na turtsizmitе v balgarskiya ezik*. // *Izvestiya na Institutа za balgarski ezik*, 2, 1952, 117 – 127].

Кювлиева/Кyuвлиева 1980: Кювлиева, В. Морфологична адаптация и асимилация на турските заемки, съществителни и прилагателни в българския език. // *Известия на Института за български език*, 24, 1980, 78 – 136. [Kyuvlieva, V. *Morfologichna adaptatsiya i asimilatsiya na turskite zaemki, sashtestvitelni i prilagatelni v balgarskiya ezik*. // *Izvestiya na Institutа za balgarski ezik*, 24, 1980, 78 – 136].

Използвани съкращения:

- [S]: англ. Stem – „основа“;
- [DS]: англ. Derived (compound) stem – „мотивирана, производна основа“;
- [US]: англ. Underlying stem – „производяща, мотивираща основа“;
- [R]: англ. Root – „корен“;
- [Af]: англ. Affix – „афикс“;
- [In]: англ. Inflexion – „флексия“;
- [Pref]: англ. Prefix – „префикс“;
- [Suf]: англ. Suffix – „суфикс“;
- [Form]: англ. Formant – „формант“;
- [DF]: англ. Derivational morpheme – „дериwационна (словообразователна) морфема“;
- [Adj]: англ. Adjective – „прилагателно име“;
- [Adv]: англ. Adverb – „наречие“;
- [Num]: англ. Numeral – „числително име“;
- [Sub]: англ. Substantive – „съществително име“;
- [Part]: англ. Participle – „причастие“;
- [Ver]: англ. Verb – „глагол“.